

الف - کلیات و مقدمه:

از آنجاییکه این قانون در تاریخ ۱۳۸۷/۳/۲ به تصویب شورای محترم نگهبان رسیده و در تاریخ ۱۳۸۷/۴/۸ جهت اجرا ابلاغ گردیده و از ابتدای مهر ماه سالجاری به اجرا درآمده است؛ با عنایت به توجه و پیگیریهای مستمر خانه صنعت و معدن ایران نسبت به این موضوع از زمان ارائه لایحه و نیز طی دوران بررسی و تصویب آن در کمیسیون اقتصادی مجلس شورای اسلامی و لزوم احترام و پایبندی همگانی به قانون که یکی از اصول و دغدغه‌هایی است که در این تشکل نسبت به اجرای ناقص یا بد این قانون و نتایج فاجعه‌بار آن برای تولیدکنندگان داخلی وجود دارد؛ به منظور آشنایی دست‌اندرکاران تولید و اقتصاد کشور موارد ذیل را شایسته طرح و توجه می‌دانیم. طی این نوشتار به اهم نکات و استدلالات ارائه شده توسط سازمان امور مالیاتی کشور و متن قانون مالیات بر ارزش افزوده اشاره خواهد شد.

البته معتقدیم ضروری است به زودی در ایران بدنبال این باشیم که سیستم مالیاتی موجود را که سالهاست درست یا غلط آن را ایجاد و اجرا نموده ایم، با استفاده از تجارب کشورهای موفق و با بومی سازی آن و برقراری سیستم جامع مالیاتی، اصلاح و نوسازی و کارآمد نماییم و «طرح تحول اقتصادی» به عنوان فرصتی مناسب که در پیش رو قرار دارد، می‌تواند چاره‌ساز و فرصتی تاریخی در این زمینه محسوب گردد.

از آنجاییکه این قانون به سفارش بخش امور مالی صندوق بین‌المللی پول و با تأکید بانک جهانی به منظور افزایش درآمد مالیاتی و ایجاد تنوع در پایه‌های مالیاتی کشور تهیه شده است؛ باید دقت داشته باشیم در حالی که جهت افزایش درآمدهای مالیاتی در کشورمان که بدلائل فکریه ای منجمله: وجود برخی مفاسد اداری، عدم استفاده فراگیر و عمومی از صدور فاکتور و صورتحساب، نهادینه نشدن فرهنگ پرداخت مالیات بعنوان وظیفه‌ای ملی و شرعی، سختگیری‌ها و بروکراسی پیچیده اداری و نیز تعدد و پیچیدگی‌های بسیار در قوانین موضوعه؛ فرارهای بزرگ مالیاتی به راحتی و سهولت صورت می‌پذیرد و بدلیل عدم توان سازمان امور مالیاتی کشور در شناسایی و اخذ حقوق بیت‌المال از کلیه اشخاصی که می‌بایست بعنوان مؤدی، مالیات بر درآمد خود را بپردازند؛ بخش بسیاری از درآمد‌هایی مالیاتی شناسایی نشده و محقق نمی‌گردد. بطور مثال می‌توان به وجود بیش از سیصد و پنجاه هزار واحد صنفی فاقد پروانه و جواز کسب اشاره نمود یا در مثالی دیگر از گفته رئیس شورای اصناف کشور مبنی بر اینکه «بیش از ۵۰ درصد پوشاک خارجی از طریق قاچاق وارد بازار می‌شود و ۶۸ درصد از پوشاکی که در کشور فروخته می‌شود کالای خارجی است.»، می‌توان چنین نتیجه گرفت ۳۴ درصد پوشاکی که در کشور به فروش می‌رسد، کالای قاچاق محسوب می‌شود. آیا این رقم قابل توجه و تکان دهنده نیست؟

در حال حاضر با توجه به فناوری‌های روزآمد و نرم‌افزارهای جدید و بکارگیری سخت افزارهای نوین مرتبط با آن و نیز تجربه جمع‌آوری اطلاعات اقتصادی خانوار که طی سال ۱۳۸۷ صورت گرفت، می‌توان کلیه افراد کشور را که هر یک با داشتن کسب و کار، درآمدی داشته و امرار معاش می‌نمایند را دارای پرونده و شناسه مالیاتی و دارایی نموده و به منظور رفع نگرانی جامعه، با تعیین حد آستانه شمولیت مالیاتی، افراد با درآمد پایین را از پرداخت مالیات معاف نمود. اما باید بنا را بر این گرفت که کلیه افراد جامعه (اشخاص حقیقی و حقوقی) موظف به تهیه تراز مالی سالانه و ارائه به سازمان امور مالیاتی

« قانون مالیات بر ارزش افزوده در بوته نقد »

کشور باشند. این مهم با سایر سیاست‌های شفاف سازی اقتصادی کشور، نقل و انتقالات غیر قانونی مالی و قاچاق و پولهای کثیف را دشوار نموده و علاوه بر پیشگیری، بسیاری از تخلفات و اعمال غیرقانونی را قابل شناسایی و ریشه کن شدن خواهد نمود. به نظر نگارنده داشتن شناسه مالیاتی برای کلیه هموطنان، اهمیتی کمتر از داشتن کارت پایان خدمت سرسازی برای آقایان که نداشتن آن محرومیت از بسیاری از حقوق اجتماعی را بدنبال خواهد داشت، ندارد.

آیا بنظر شما، ایجاد شفافیت مالی در فضای اقتصاد کشور و پرداخت مالیات بر درآمد توسط کلیه فعالین اقتصادی، نتایجی مانند افزایش درآمد مالیاتی و از همه مهمتر سلامت و عدالت اقتصادی و تقویت احساس مالکیت بر اموال عمومی را در جامعه بدنبال نخواهد داشت؟

از آنجاییکه قانون مالیات بر ارزش افزوده نوعی مالیات بر مصرف (مالیات غیر مستقیم) محسوب می‌شود و در مالیات بر مصرف اصل بر این است که از کالاهای مصرفی غیر ضروری و لوکس مالیات ویژه‌ای اخذ شود تا هم درآمد دولت افزایش یابد و هم به قشر آسیب‌پذیر فشاری وارد نیاید و اینکه این مالیات انگیزه مصرف بی‌رویه کالاهای غیر ضروری را در جامعه کاهش دهد؛ بنا بر این گذاشته شده که این مالیات در آخرین مرحله و از مصرف‌کننده نهایی اخذ شود. به این منظور در کلیه کشورهایی که گفته می‌شود مالیات بر مصرف و مالیات بر ارزش افزوده اخذ می‌گردد، ترتیبی اتخاذ شده که کلیه واحدهای صنفی مجهز به صندوقهای مکانیزه فروش شده و می‌بایست جهت کلیه خریداران صورتحساب صادر گردد. اگر به سیر نظام مالیاتی در کشورهایی که سردمدار اجرای ایم مالیات بوده‌اند نگاهی بیاندازیم، می‌بینیم که در ابتدا اخذ مالیات بر درآمد (مالیات مستقیم) از سالیان دور مرسوم بوده و کلیه افرادی که به کار اقتصادی مشغول و درآمدی کسب می‌نموده‌اند مشمول مالیات بر درآمد بوده و هستند و پوشش مالیاتی تقریباً "کامل بوده است. به دنبال افزایش هزینه‌های دولت‌های مذکور که به طور عمده متکی به درآمدهای حاصل از مالیات بوده‌اند، ابتکار اخذ مالیات بر مصرف اضافه بر مالیات بر درآمد اندیشیده و به اجرا گذاشته شد. از آنجاییکه کلیه واحدهای صنفی و کسانی که کالایی را به مصرف کننده نهایی می‌فروختند از نظر سازمانهای مالیاتی شناخته شده بودند، تشخیص میزان فروش نیز قابل انجام بود. بعد از این که دولتهای مذکور متوجه شدند که مالیاتهای بر مصرف اخذ شده از مردم که متعلق به آنهاست تا زمان تسویه حساب مالیاتی در نزد اصناف باقی می‌ماند، ابتکاراتی برای تسریع در اخذ درآمدهای مذکور اتخاذ کردند و در کشور آلمان برای اولین بار روش مالیات افزوده بر ارزش یا همان ابداع گردید. در این روش دولت درآمد مالیات بر مصرف خود را از ابتدای تولید اخذ و با تعقیب عملیات مالی و حسابداری بنگاههای اقتصادی از ابتدا تا انتهای چرخه توزیع و فروش را درمی‌نوردید. باید توجه داشت در کشورهایی مانند ایالات متحده آمریکا، کانادا و رخی دیگر از کشورهای پیشرفته، همچنان از شیوه اخذ مالیات بر مصرف در پای صندوق استفاده می‌گردد. در ایران نیز چنانچه قرار است از روش اخذ مالیات بر مصرف استفاده شود باید کاری کرد که در ابتدا کلیه مبادی فروش ملزم به تجهیز به صندوقهای مکانیزه فروش شوند تا کلیه کالاهایی که در ایران به فروش می‌رسند (اعم از قانونی، غیرقانونی، قاچاق، زیرپله‌ای، فاقد مجوز، استاندارد، فاقد استاندارد، بهداشتی و غیربهداشتی و ...)، با در در صورتحساب به فروش رسند و با واحدهای صنفی خاطی

سال ششم-شماره ۵۱
۲۰ آبان تا ۲۰ آذر ۱۳۸۷

نیز به شدت برخورد شود. معافیتهای تشویقی از مالیات بر درآمد برای کسانی که از این شیوه تبعیت نمایند ضروری است. در گامهای بعدی پس از حصول اطمینان از قابل کنترل بودن واحدهای صنفی و فروشگاهها می توان مالیات افزوده برارزش را نیز اجرایی کرد.

توجه فرمایید که این قانون با استفاده از اختیارات تفویضی اصل ۸۵ قانون اساسی، صرفاً توسط کمیسیون اقتصادی بررسی شده و حتی امکان رای مجلس به مصوبات این کمیسیون نیز فراهم نگردیده است! این بدان معنی است که بسیاری از مواد این قانون با تصویب اکثریت حد نصاب جلسات کمیسیون اقتصادی ۲۳ نفری مجلس هفتم، صورت قانون به خود گرفته است. یعنی ۹ نفر از ۱۶ نفر حاضر در جلسات کمیسیون می توانسته‌اند این قانون را تصویب کنند که کردند؟!
بماند که اعتراضات تولیدکنندگان در آن زمان در اعتراض به این موضوع نادیده انگاشته شد و کمیسیون نیز در جلسات اصلی که قرار بود محل بررسی نظرات کارشناسی باشد، توجه چندانی به اعتراضات منطقی در مورد ایرادات وارد بر مواد این قانون ننمود.

اگر نگاهی گذرا به جزوات سازمان امور مالیاتی در زمان معرفی لایحه مالیات بر ارزش افزوده ببیندازیم، ملاحظه می‌شود که این سازمان همواره در مسیر تصویب قانون و از ابتدای ارائه لایحه از توان اجرایی خود برای پیاده سازی کامل قانون در آینده خبر داده و در گام اول مشمولین این قانون (مؤدیان) را زیر حد آستانه مالیاتی یک میلیارد ریال فروش سالانه اعلام و در جلسات کمیسیون اقتصادی نیز همین موضوع را به طور مرتب مطرح می‌نمود که در نهایت حد آستانه را بر خلاف اعلام قبلی خود و در حد توان اجرایی سازمان امور مالیاتی، بر مبنای فروش سالانه ۳ میلیارد ریال اعلام نموده و به اجرا گذاشت! همواره ادعای پر افتخار ارائه دهندگان طرح این بود که این قانون موجب افزایش درآمد مالیاتی دولت و شفافیت مالی و اقتصادی و مبارزه با قاچاق و پولشویی خواهد شد. آیا این مهم با عقب نشینی آشکار در برابر بازار به عنوان یکی از غیر شفاف‌ترین بخش اقتصاد کشور امکان پذیر است؟

از همان ابتدای مطرح شدن لایحه مالیات بر ارزش افزوده، خانه صنعت و معدن به کُرَت با حمایت از اصل مالیات‌دهی و تأمین هزینه‌های جاری و سرمایه‌گذاری دولت از طریق اخذ مالیات، هشدار داده بود که با اجرای ناقص این قانون و بالا بودن حد آستانه مالیاتی، نتیجه کلیه این زحمات و کارها هدر رفته و به جای حصول اهداف مورد نظر دولت، به زیان تولید ملی منجر خواهد شد.

در اتفاقات اخیر و پس اجرای این قانون نیز جای بسی تعجب است که در پی صدور دستور توسط ریاست جمهور خطاب به وزیر محترم امور اقتصادی و دارایی مبنی بر توقف دو ماهه اجرای قانون مالیات بر ارزش افزوده و لزوم کسب آمدگی عمومی جهت آموزش و پذیرش این قانون، هنوز خبر این دستور در جامعه نشر نیافته بود که افراد همیشه معترض صدایشان به اعتراض بلند شد که دولت در برابر مخالفان، پولدارها، رانت‌خواران و صاحبان ثروتهای بادآورده مجبور به عقب‌نشینی شد !!! و در نتیجه این کشمکش‌ها و در نهایت، بازار و اصناف معاف و تولیدکنندگان تنبیه شدند.

خانه صنعت و معدن با سیاس فراوان از رئیس جمهور محترم که برای بار دوم دستور رسیدگی و بررسی این قانون را، بار اول آن طی مراسم بزرگداشت روز صنعت و معدن ۱۳۸۶ به درخواست این تشکل بود و در نتیجه نرخ مالیات بر ارزش افزوده از ۷ درصد

به ۱/۵ درصد کاهش یافت و بعد توسط نمایندگان ۱/۵ درصد نیز به جای ۱ درصد سهم شهرداری‌ها در تجمیع عوارض به آن افزوده و به ۳ درصد افزایش یافت - صادر فرموده‌اند، این فرصت کوتاه را غنیمت دانسته و تأکید می‌نماید که کلیه فعالان بخش‌های مختلف اقتصاد در بخشهای خصوصی و دولتی می‌بایست با نشستهای مشترک تخصصی ضمن بررسی کلیه جوانب اجرای این قانون، با شناسایی نقاط ضعف آن که شمه‌ای از آنها در ذیل خواهد آمد، نهایت کوشش و مساعی خود را در ارائه راه حل اجرایی و عملیاتی موضوع بکار بندند. امیدواریم نهاد تخصصی ذیربط موضوع یعنی وزارت امور اقتصادی و دارایی ، به ویژه سازمان امور مالیاتی بر خلاف فرصت پیشین که پشت درهای بسته از دست رفت، به فرصت موجود بها داده و قانونی را که می‌تواند مزایای ارزشمندی برای اقتصاد کشور به بار آورد را از نظر الزامات مقدماتی و اجرایی و فرهنگی و بهترین زمان اجرا با تعامل و همکاری نزدیک با گروههای ذینفع به نحو احسن بررسی و به هیأت دولت و مجلس اعلام نماید.

ب - افراد مشمول و معاف از قانون مالیات بر ارزش افزوده:

بنا به اذعان سازمان امور مالیاتی کشور، از یکسال قبل از اجرایی شدن این قانون برای

شناسایی اولین مجموعه از مؤدیان این مالیات، اقداماتی از قبیل جمع آوری اسامی و فهرست مؤدیان از: ادارات کل مالیاتهای استانها و تهران ، شرکت ماشینهای محاسب الکترونیک وزارت امور اقتصاد و دارایی ،مرکز توسعه صادرات ،ثبت شرکتها ،شهردار یها ، اصناف، مرکز آمار ایران، سازمان حمایت از مصرف کنندگان و تولیدکنندگان ، سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور ، شرکتهای دولتی ، گمرک و سایر منابع اطلاعاتی قابل دسترس، صورت پذیرفته است.

از آنجاییکه بنا بر اعلام سازمان امور مالیاتی، این طرح از آن دسته واحدهای اقتصادی آغاز شده است که فروش سالیانه‌ای بیش از سه میلیارد ریال داشته باشند، در بخش واحدهای صنفی، با احتساب سود مکتسبه از فروش بر مبنای تقریبی ۲۰ درصد سود حاصل از فروش و نیز محاسبه ۲۵ درصد مالیات بر درآمد متعلقه به آن ، میتوان چنین محاسبه کرد که مؤدیان مالیاتی این قانون در واحدهای صنفی، واحدهایی هستند که سال گذشته بیش از ۱۵۰ میلیون ریال مالیات بر درآمد پرداخته باشند. حال باید به بررسی تعداد کسبه‌ای پرداخت که سال گذشته مالیاتی به میزان حداقل چنین مبلغی را پرداخته و به نظر باید بسیار تعداد قلیلی باشند! این رقم با احتساب سود ۱۰ درصدی ناشی از فروش، به مالیات سالانه ۷۵ میلیون ریال تبدیل میگردد!

در عمل می‌توان دریافت که این قانون بسیاری از واحدهای صنفی را در بر نمی‌گیرد و در حقیقت شفافیت چندانی در اقتصاد ملی صورت نخواهد گرفت و فقط آنهایی در تور مالیات جدید (غیر مستقیم) قرار می‌گیرند که قبلا در تور مالیات بر درآمد بعنوان مؤدیان بزرگ و تحت نظارت سازمان امور مالیاتی قرار داشتند.

با این وضعیت بدیهی است که نمایندگان تشکلهای صنعتی و معدنی احساس نگرانی کنند، چرا که با استناد به اعلام و عملکرد سازمان امور مالیاتی کشور، این مالیات جدید بسیاری از واحدهای صنفی تولیدی، توزیعی و خدماتی را شامل نخواهد شد و از ابتدای شروع طرح، مؤدیان شرافتمند شناخته شده و دارای سابقه را در بر می‌گیرد، نه آنانکه هیچ نشانه‌ای از وجودشان در جایی به ثبت نرسیده و هیچ گاه حتی ریالی به صندوق دولت بابت مالیات بر درآمد نپرداخته‌اند. تداوم وضع موجود موجب خواهد شد، کالاهایی که توسط سازندگان غیر قانونی و زیر پله ای تولید شده و یا کالاهایی که توسط رقبای خارجی صنایع داخلی تولید و به صورت قاچاق وارد و یا با اظهار خلاف واق - با مبالغ زیر قیمت واقعی - از گمرکات وارد شده باشند، با نپرداختن مالیات بر درآمد و حقوق گمرکی و مالیات بر ارزش افزوده، با بهای کمتری نسبت به کالای تولیدکنندگان ایرانی‌ای که مالیات بر ارزش افزوده را خواهند پرداخت در واحدهای صنفی - که اجباری به خرید و عرضه کالاهای تولیدکنندگان شناخته شده ایرانی ندارند - به فروش رسیده و در نتیجه کالاهای ایرانی قدرت رقابت خود را از دست خواهند داد و متحمل زیان خواهند شد. مؤدیان قانونمند مالیاتی حداقل انتظارشان این است که با جدیت و اهتمام سازمان امور مالیاتی ، هم مالیات بر درآمد و هم مالیات بر ارزش افزوده به نحو عادلانه و همه شمول محاسبه و اخذ گردد و اجرای قوانین مالیاتی فقط برای تولیدکنندگان نباشد.

ادامه دارد

○○○ ▣ _____ ▣ ○○○

● **در عمل می‌توان دریافت که این قانون**

بسیاری از واحدهای صنفی را در

بر نمی‌گیرد و در حقیقت شفافیت

چندانی در اقتصاد ملی صورت

نخواهد گرفت و فقط آنهایی در تور

مالیات جدید (غیر مستقیم)

قرار می‌گیرند که قبلا در تور مالیات

بر درآمد بعنوان مؤدیان بزرگ

و تحت نظارت سازمان امور مالیاتی

قرار داشتند.

○○○ ▣ _____ ▣ ○○○

تولید

سال ششم-شماره ۵۱۰
۲۰ آبان تا ۲۰ذر ۱۳۸۷